
Дзе сведка?

Шчыры хто?

Хто падмане?

І чым

рэальнасць

розніцца

ад мроі?

Томас
Вянцлава

Выбраныя
вершы

n

паэты планеты

Томас Вянцлава

Выбраныя вершы

Пераклад з літоўскай

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2019

УДК 821.172-1
ББК 84(4Лит)-5
В99

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, **В. Сёмуха**,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Укладанне і рэдагаванне перакладаў аўтара

Пераклады зробленыя паводле наступных крыніц:

Tomas Venclova. *Visi eilėraščiai. 1956–2010.*

Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2010.
Metai. Literatūros žurnalas: 2014, Nr 10; 2016, Nr 10; 2017, Nr 11.

The translation of this book
was supported by
Lithuanian Culture Institute

На вокладцы:

© Анэт Горнішэр

Фотопартрэт Томаса Вянцлавы (2012).

ISBN 978-985-23-0053-7

©Venclova, T., 1956–2019.

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2019.

(Už laiškus, kelius ir už vieškelius...)

За пісьмы, магістралі ды сцяжынкi,
За гаману кастрычніцкіх начэй,
За словы, што шукаем безупынку
Між слоў прыгожых, ды не тых хутчэй.

1957

*Axenos pontos*¹

Негасціннае, як данайцаў дзіды,
Найдаўнейшае мора няшчасцяў,
Дзе салёныя хвалі страфой сапфічнай
Б'юцца аб бераг.

Так і ён, відаць, пад чужой алівай
Назаўжды заснуў у краі далёкім,
Больш ладдзі феакаў не прычакаўшы
І Наўсікаі.

Мы ўжо не чакацьцем яго вяртання,
Што забыў далінаў Ітакі межы,
Дзе снягі з вяршыняў зрэзалі Понта
Бераг пясчаны.

Дзе няма пачатку, дабра і сёння
І ў багоў начы, у бязважкай прорве
Залатым руном у кіпенні мора
Плешчуць Плеяды.

1958

¹ Так (у перакладзе «негасціннае мора») старажытныя грэкі называлі Чорнае мора.

(Ak, lengvas vargas ir balandžio pulsas!..)

Ах, красавіцкі пульс з бяды налётам!
Пакліканне сваё мы змарнавалі –
Уцямце, вы, народжанья потым, –
Мы ж не шукалі вас, не выглядалі.

Вы нашыя адкупіце правіны
І ўжо нас не карацьмеце сурова
За праўду шэрую, дзе з волі кпіны,
За нашае бязвартаснае слова.

1959

(Таір ір бӯсиу, паскуи небӯсиу...)

Так і буду, а потым знікну,
Хоць пакуль што яшчэ жывы,
З нас, аднак, свет расце вялікі
Тоўшчай цёплай высокай травы.

Ўрэшце будзе крышталь дапамогай –
Дзе чатыры ёсць грані святла,
Вапняковая алгебра мовы,
Інтэгральная з крэйды страла.

1961

Верш пра памяць
(*Eilēraštis apie atmintį*)

Тых ты чакаеш, што сышлі? Яны
Сышлі так глыбака: ўжо за мурамі –
Алоўкі, душы, ноч, карціны ў раме,
Снег, дождж, стары гадзіннік з крамы,
Пустыня, вечнасць, пах сасны.

Не ведаю, хто рацыю з іх меў,
Калі ж на ростань памнажаеш ростань,
Знайсціся ў шматгалосці так няпроста
З няўцямнай цэласнасцяю наўме.

Што застаецца? Знакі на вадзе,
На шыбе, на запыленай паліцы
Падману й волі шмат, верш дзе-нідзе,
Лёс, у якім сапраўднасці – драбніца.

Два галасы даткнуцца да цяпла
Ды смутку горада: тады ўспамінаў
Ім кропля дараваная была,
Як і табе, ды след яе загінуў.

О смутак, ластаўкай сляпою ты
Ўва мне трапечашся, ўзбуджаеш памяць.
І што твой класіцызм? – ніяк не ўцяміць,
Прычым тут школа ўцехі й пекнаты.

Ад нас гадзіна адарваная:
Упасці так наканавана ёй
На калідор, пакой ды сходы,
На пустку, што існуе распластаная
Паміж былым і будучым заўсёды.

1966

(išskleidus vainiklapių baltą sprogimą)

распасцёршы белы выбух пялёсткаў
ружа вятроў снежнай гранатай пакрышанымі ромбамі
ружа вятроў ледзянымі іголкамі

1967

Верш пра сяброў
(*Eilēraštis apie draugus*)

Наталлі Гарбанеўскай

Ніхто чужы на свеце не чужы,
Бо ўсё, што не збываецца няяве,
Нябыт-рака нясе да той мяжы,
Дзе ўсе сваімі будзем неўзабаве.
Шматлюдны дзень за горадам замоўк,
І радыё хрыпіць, бо хутка зліва,
І не ўратуюць клямка ці замок,
Бо лета памірае так імкліва.

Якраз такою позняю парой
Збіраюцца разгубленыя госці,
Загубленыя госці... Наш пакой
Элізіумам будзе для кагосьці.
Хай прывіды ў дрымотнай чарадзе
Між забыццём блукаюць і любоўю –
Схаваюцца ў люстэркавай вадзе
І вынырнуць з глыбіняў залюстроўя.

Хай постаці, паўстаючы з магіл,
Крылатых сёстраў і празорцаў здані, –
Хто на палях тамоў вартуе пыл,
А хто ў палях сухой травой стане.

Жывы брыдзе ў нікуды з ніадкуль
Ці абжывае схованку пустую
Маўчання, што гучнейшае ад куль, –
І, можа, Апалон яго ўратуе.

Мяжой сусвету будуць іх дамы.
Ноч маразамі закуе адлігу.
Але ў смяротным холадзе зімы
Не здрадзіць мова, не саступіць ліху.
Ім атруцілі думкі, ночы й дні,
Каваным ботам сталь звініць чаканна,
Ды ўсё, што замуруюць камяні,
Іх будучыня знойдзе нечакана.

Яны і ў нашым лесе. Пальцы іх,
Як дрэва, адгукнуцца ў мёртвым крэсле,
Іх голас між галін яшчэ не сціх,
Бо вышынёю сталаю ўваскрэслі
Ў сям'і, дзе ёсць імя для ўсіх дзяцей,
І што зямны ім суд і вырак нечы?
А ўнізе – пустата, і ўсё часцей
Прасторы глушаць гукі паражнечы.

Не веру ў беды, верачы сябрам!
Бо ў памяці і ўяўнае магчыма –
Падзелены на ўсіх няісны храм,
Адлегласць паміж светам і вачыма.

Хай зранку ўсё растане й праміне
І сонца іх сляды з люстэрка змые,
Ды крокі іх сыходзяцца ўва мне,
Нібыта паралельныя прамыя.

Дажынкi шчодры верасень нясе
У горад, што на ўзроўні душ трывае,
І восень уваходзіць пакрысе
Ў чужыя думкі, вуліцы, трамваі.
Пагойдваюцца баржы на вадзе.
Нервуешся, бы ў нечым вінаваты.
І першы ліст на ходнік упадзе,
Як рыцарскія гербы, вуглаваты.

1968

(Tarytum debesy – спына, vanduo, kėdė...)

Абрыс дзвярэй, вада і крэсла, і замок –
бы ў воблаку. Даўно за поўнач. Ад парога
адсунецца ў журбе адліву зорка ў змрок,
каб госця ў доме не магла пазнаць падлога.

Струмок над вогнішчам паблякне на вачах,
хіснецца долу і прыгне сцяблін галовы,
а човен сам адвважацца, і ў небе птах,
паводле звычкі, перагоніць марнасць слова.

Мо ўздумаў мёртвы гаспадар дамоў прыйсці
і, не знаходзячы запалкі, з кута ў кут блукае,
і штось вышэйшае ад нас існуе ў небыцці,
што, быццам музыка і лёд, нас сустракае.

Разломіць цішу ручая цяжар ступні,
нябачная рука з суглінку здыме дзёран,
і сувязь рэчаў уваскрэсне ў цішыні,
надоўга, пэўна, абясцэніўшы прастору.

1969

(Viršum pusiasalio užsiveria diena...)

Як ззяе небасхіл, як паліць вочы сквар –
Паўвыспу папалам гарачы поўдзень рэжа.
Салёнай пенаю палацы на ўзбярэжжы:
То знікнуць, то ўстаюць, нібы ў траве пажар,

Бы выдмы на пяску, бы хвалі на вадзе...
Іх цёмны лексікон цяжэйшы ад людскога.
У памяці глухой нічога і нікога,
І толькі ў глыбіні адвечны рытм гудзе.

Прырода йдзе на штурм. Раз'ела соль замок.
Маяк на страшны суд склікае, трубнавокі.
Аблогай над зямлёй згущаюцца аблокі.
Скрозь шчыліны дзвярэй пасыпаўся пясок.

1970

Размова ўзімку
(*Pašnekesys žiema*)

Зайдзі ў пейзаж, пакуль навокал змрок,
Пакуль за вокнамі шаша пустая,
Бо з морам мацярык вайну ўсчынае –
Яе не бачна, ды чутно здалёк.
Мінак або анёл крыху слядоў,
На снезе ледзь відочных, там пакінуў.
У цёмным шкле адбітак берагоў –
Пра Антарктыду квет пусты ўспаміну.

У прорве не замерзла пена тла,
Пясок пазасыпаў за міляй мілю.
Узняўся мост і знік у тую ж хвілю,
Зімы прастора строгасць набыла.
Няма ні тэлеграмаў, ні лістоў –
Ёсць пара здымкаў, радыё не ловіць.
І запячатаны пакет часоў
Нядобрых воскам свечкі, так бы мовіць.

Як золка, камень не перамагчы,
Таксама і рэнтген світання гэты.
Ля вежы храма ўгледзіш сілуэты,
Каля муроў застылыя ўначы.

Абрысы дрэў няпэўныя: наўскрозь
Кару́ на кожным з іх ты можаш бачыць
Апошняя кальцо, як яно ёсць,
І ўпартасці яго не перайначыць.

«То звычай неспрыяльны для вачэй,
Так і да згубы шляху недалёка».
«Не, не пра нас выказванні прарока» –
Вось нахілілася, ўся ў шэрані, ніжэй.
Здаецца, нерухомы небасхіл,
Дзе змоўклі гукі й караблі счарнелі –,
Над пекным даляглядам што ёсць сіл
Юпітэр з Марсам тут запалымнелі.

Бяскрай па атлантычныя віры,
Абшар – не за́ла: сценамі не скуты.
Пад слоём студзеня схаваны люты,
Дол скурчылі вільготныя вятры.
А дзесь за морамі сыходзяць з гор
Снягі адталыя, ў яр недалёкі
Кладуцца. «Што далей?» – «Далей там порт,
Ля бухты прыстань, вусці рэк, затокі».

Пад цяжкай сеткай воблакаў сівых
Зіхценне пляцаў, быццам рыб у моры.
«Ці помніш, што нам прадказалі зоры?»
«Наш век, адрозна ад якоў былых, –

Статыстыкі нявольнік». «Дык і звер,
І чалавек, і рэчы ўсе, павер мне,
Ў палоне смерці. Ды не ўсё цяпер
Сышло: ахвяра прарастае й зерне».

«Дзе сведка? Шчыры хто? Хто падмане?
І чым рэальнасць розніцца ад мроі?
Здаецца, нас на свеце толькі двое?»
«Адзін ты ў ім існуеш для мяне».
«Дзе ж трэці той? Ці ты хацеў сказаць:
Ніхто размовы нашае не чуе?»
«Ёсць поле, неба, снег. Хоць існаваць
Не будзе сэрца – голас завякуе».

Апоўдні цёмныя камлі ствалоў,
Ды павідну свядомасць захавае
Ўсё тое, што з нябыту узнікае,
Бязважкасць рэчаў замест проста слоў:
Шкілет галля, кавалак крохкі льду,
Разбіты мур, глыбокая разора.
А што пасля? Пасля спакой знайду
Па той бок і па гэты бок ад мора.

1971

Паўтор з варыяцыямі
(*Pakartojimas su atmainomis*)

Калі па-над знямоўем ям
кладзе працяг свае насцілы,
ты вымаўляеш неўпрыцям
імя, што мэта адпусціла,

і, спору змест надаючы,
сугуччы творачы з паўтораў,
знікаеш, збытны, ў глыб начы
(ноч – твайму голасу апора),

у змову вуліц, паўз карчму,
бажніцу, пошту, што заспета
у час замкнёнай, паўз саму
краіну зменнага сусвету,

ў нябёсы й долы – ўсе свае
(глыб перакульваецца ў высі,
і з ценяў ясень схоў віе,
каб птушкі некалі ўзняліся);

губамі ёсцячы чытво,
што выклікае спеў з цямрэчы,
знаходзіш прастрані сутво –
а гэта ростань і сустрэча.

Цяпер і некалі: ў часы,
дзе будзеш ты, дзе я, зглыбоку
нас аднаходзяць галасы
(тамсама, ў жніўні, з таго боку
стагоддзя й дня); ці падае
руку ратунак, ці зман яму
капае, мкне да аднае
асновы слова, каб быць з намі:
бы аднаходзіць з іскры бой
каб дацьма даць, што не ўзялося, –
так сутыкаюцца з сабой
дзе цемры, два жыцці, два лёсы;
у змове з ноччу кут пусты
запалка, высвеціўшы, з'ёсціць
і выведзе са слепаты –
хоць на паўхвілі, хоць у госці.

1971

Адзінаццаты снеў
(*Vienuoliktoji giesmė*)

Як, Эльпенор, здолеў трапіць ты
ў гэтакі змрок беспрасветны?

«*Адyseя*», XI, 57

Здалося мне, ці што, праз голле мы
Убачылі закінутую гавань¹.
Прычал з бетону ў непарушнай цішы
Бялеў сабе над глеістай вадой.
Патрэсканья там тырчалі палі,
Віхор раз-пораз па-над узбярэжжам
Пустым віры пясчаныя ўскудлачваў,
Цямнейшыя за караблёў шпангоўты.
Паветра дзікае, што лаштыры паўсюль
Працялі, ўсё забытанае ў лінах,
На акваторыю, на выдмы ўсцяж лягло.
Сквар хвалямі ішоў над даляглядам,
Нібы сцяжок падраны. Хлопчык,

¹ Намёк на літоўскі порт Швянтоі (частка сучаснай Палангі), у савецкія часы цалкам закінуты.

З лядашчых дошак плыт пабудаваўшы,
Плыў рэчкай плыткай. Мне здалося,
Ён спадарожнікаў быў мець не супраць.
Ды там, апроч яго, нікога не было.
Сказаў нам хтосьці, што мясціна тая,
Як іншыя, падобна да Ітакі.

А дзень якраз свой распаліў агмень,
Даўно мінулі войны, і вандроўка
Убілася нам у мазгі, як хваля
Плыўцу нядбайнаму – наўпрост у бронхі.
Рыпелі ракавінкі пад нагамі, косткі,
Каменьчыкі дзіравыя. Пазней
Мы на прыроду, лежачы ў траве,
Забыліся; яна ж пра нас даўно забыла.

Цёк небасхіл, і шамацела соль:
Парушаная невідочнай поўняй,
Зноў паўтарала цыкл. Буйкі намоклі.
На змацаваных клямарах бёрнах
Паблісквалі малюскі ў промнях сонца.

Які ад змроку йдуць прыбой і глыбіня
Цярплівая! Як пена плешча
Ў прасторы памяці, а можа й тут,
Між молам і хрыбтом землечарпалкі.

Ледзь чутны шолах праслізнуў паўз нас:
Вандроўнік на плячы пранёс вясло¹
Туды, дзе вёслаў аніхто не бачыў.
Палёўка ля падножжа выдмы ўпрост
На заржавелы зіркала трызуб.

Бо хваль няма. Дакладней, сіла ёсць –
Не сума кропляў. Ад самой сябе ўцякае
Вада штоміг. І выспа цесная,
Экватар смерці, і трава ў далоні –
Вяртанне й адраджэнне. І таго
Міф і гісторыя нам больш не абяцаюць.

За паваротам недзе памянялася
Прастора. І са змены перспектывы
Ўсё пачалося: кожную пясчынку
На сцежцы бачылі мы, як праз лупу,
А камяні – праз перавернуты нібыта
Бінокль. Абрысы рэчаў наўсуцэль
Сказіліся – так, як бывае з гукамі
Ў спраектаваным кепска памяшканні.

¹ На магіле Эльпенора, паводле «Адысеі», было ўва-
ткнута вясло. Згодна з міфам, Адысей атрымаў пра-
роцтва, што ён павінен несці вясло на плячы, аж па-
куль не дойдзе да краіны, дзе вёслаў не ведаюць – там
ён памрэ.

Мы вырашылі: гэта ўсё праз спёку,
Не дзіва, што мы ля пакгаўза сябра
Убачылі старога – першага з усіх,
Хто пасля смерці можа трапіцца адно.
А ён быў першы.

1972

Два вершы пра каханне

(Du eileraščiai apie meilę)

I

Калі ў самоце мудрасць завітае незнарок
і абарваны дыялог яшчэ гучыць на сходах,
на мокры сад без сораму навальваецца змрок
і над пустым Зарэччам чуеш флейты, арфы подых.

Калі засохлае ручво пад стромай ажыве,
і кропля прабіваецца праз камень запацелы,
аркестр блізкага канца гучыць у галаве,
і болей не патрэбныя ні словы, ні іх целы.

На вуснах соль, на лобе кроплі вільгаці марскоў.
А горад, як вялізны кіт, быў кінуты на бераг –
у выгнутай прасторы ўсіх вякоў, перад якой
спыніўся бег шалёных душ, бясконца блізкіх, белых.

Дзве зоркі паміж вейкамі запалаяцца, калі
дзве выпуклыя лінзы нам падораць свет – і досыць.
Тваё жыццё, як ластаўка, ляціць вакол зямлі,
сядае на плячо, дрыжыць, нічога больш не просіць.

Не азірайся, нас даўно скарыў сусвет стары,
дзе пад канвоем скразнякоў у танцы робім колы:
аблокаў шэрых кравабег і пульс зямной кары
ўзялі ў аблогу лёгкія, штурмуюць альвеолы.

І ўсё вяртаецца. І верш, як памяці сябрук,
схіляе ўлева ўсе дамы – і хіляцца страката.
Над вільчаком рассейваецца змрок, і пара рук
чапляецца за небасхіл, як за штурвал фрэгата.

II

Не маю адрасоў, а значыць – і гасцей,
і ямб чужы, як свой, стамляе ўсё часцей,
і навіна з нябёс не выглядае свежай.
Але прастора – тут: яна цячэ ракой,
фарсіруе парог і проста ў мой пакой
з вадою падае адлюстраванай вежай.
Трох вымярэнняў рып, хоць латы з іх надзень, –
да вечара на іх святлом гуляе дзень,
а потым па кутах згушчаецца паволі
спачатку травеньскі, а потым летні змрок.
Ды пра канец жыцця не думаеш знарок,
бо лямпа на сталі – і ты ў ахоўным коле.

Дык не спяшаймася. Ноч на падстрэшку тчэ.
Цуд не народжаны і дзеці спяць яшчэ.
Паруе цёплы плёс і лета даспявае.
Як лодкі за вадой, сплываюць нашых сноў
пейзажы й галасы, і зразумець наноў
кароткай ночы сэнс наш дзень не паспявае.

Лавіна вобразаў, і кожны, быццам вой,
узяўшы розумы ў аблогу – мой і твой, –
штурмуе іх: чуваць малітвы, крыкі, мантры.
А целы нашыя ляжаць, бы камяні,
так блізка, і муроў абрысы ў вышыні,
і больш няважна, што адкрылася Касандры.

1973

Сестына

(Sestina)

Пад шостую. Льдом пайшла дарога
На поўнач. Ланцугі, нібы аковы,
На шынах. Сталлю раздаецца рэха,
Паверхня возера мігціць насупраць.
Бязважкім, хворым сакавіцкім снегам
Акрытыя яшчэ кавалкі лесу.

Пагляд, нібы прасека ў гушчы лесу,
Застыў, і блытае яго дарога,
Снег, шмат разоў адлюстраваны снегам,
Беразняку ланцуг, устылы, як аковы.
І журавель над студняю насупраць.
Адны пустыя хаты. Рэшта – рэха,

Паветра згусткі... Ні да чога рэха,
Што адгукаецца ў глыбінях лесу.
Ў графітавым люстэрку там, насупраць,
Бязмежны змрок. Нам дадзена дарога,
Спадаюць з неба ланцугі-аковы,
Нябачна моцным выкутыя снегам.

Вясна старэе ўжо, адсочаная снегам,
Працяглае слых разбурае рэха,
І, нібы скінуўшы з сябе аковы,
Сляпая думка поўніць цемру лесу.
Бензін бяссьільны. Белая дарога
Ў прасецы – рыска марная насупраць.

Сусвет без кшталту жмурыцца насупраць,
Ад зораў дрыжыкі. Вар'яцкім снегам
Засыпаны даліны. Згублена дарога.
Адбіткі, цені, вобразы ды рэха
Ў Ардэнах ажылі ў гушчэчы лесу:
Іх змена – вось усе, што ёсць, аковы.

Ці загартуюць нас Твае аковы? –
Скажы! Фрагменты, рэчы там, насупраць
Мяне. З суровай выйду гушчы лесу,
Дзе дрэвы ўсе ахоўваюцца снегам,
Дзе замест слоў чуваць пустое рэха
І мае ўсё канец. Бадай, дарога –

Аковы тыя ж. Страчана дарога
Праз снег густы ў Твае абшары лесу.
Стаіш насупраць Ты.

Ты – толькі рэха.

1975

*Nel mezzo del cammin di nostra vita*¹

*Памяці Канстанціна Багатырова*²

Я да сваёй сярэдзіны зямной
Вучыўся ў смерці, бы шкаляр на ўроку.
І смерць жыла ў пакоі за сцяной,
Як сваяка, трымала ў поле зроку.
Я прыручаў, карміў з рукі нябыт,
Каб не цяпер, не кропка... хоць шматкроп'е...
Штораніцы прыносіў краявід –
Найпрыгажэйшы горад у Еўропе
Усходняй, дзе чарот гніе наўкол,
Дзе моляцца нажу і вераць прэнту,
Дзе машыніст не запаволіць кол,
Бензін гарыць і спальвае дашчэнту.

¹ Арыгінальны першы радок «Боскай камедыі» Дантэ.

² Літаратурны перакладчык і дысідэнт, забіты ў 1976 г. у Маскве каля дзвярэй сваёй кватэры. У вершы згадваюцца таксама абставіны загадкавых смерцяў літоўскіх дысідэнтаў Ёнаса Казлаўскаса («чарот гніе...»), Міндаўгаса Тамоніса («машыніст не запаволіць кол...»), Ромаса Каланты («Бензін гарыць і спальвае дашчэнту...»).

Я сэнс у ёй знаходзіў і мараль,
Я называў яе сваёй сям'ёю,
Я спаў і еў, я жыў у ёй амаль,
А звыкнуцца не змог, не звыкся з ёю.

Я адчыняю дзверы ў калідор,
Як б'ецца сэрца – пад яе аховай.
Мой родны край так шмат каго памёр,
Што смерць бывае *нават* выпадковай.

1976

Музей у Хобарце¹

(Muziejus Hobarte)

Спакон бязлюдны край. Глухі базальт.
Спрадвечных хваляў маятнік рухавы.
Дакладней, хоць тубыльцаў ёсць няшмат,
Што ацалелі пасля трох аблаваў,
Ды гэта неістотна. Вось іх спрат –
Паўвыспа з прахам продаў. Іх паставы

Убогія прыкмеціўшы, паэт
Заўважыць нехаця: «Люд занядбаны...»
(Яшчэ нядаўна тут ляжаў шкілет,
Аднак яго спалілі – мо з пашаны,
Ці як абрыдлы кожнаму прадмет,
Каб месца не займаў.) Але ж заганна,

Калі пустуе месца. І nanoў
Зацягваюцца у прасторы дзюры.
Свет узнавіла жменька мастакоў,
Спакуснікаў, абранцаў авантуры,
Не надта вінаватых. А без слоў –
ГУЛАГ брытанскі, у мініяцюры,

¹ Хобарт – галоўны горад у аўстралійскай Тасманіі, які даўней, у часы брытанскага валадарства меў назву «Сібір Брытанскай імперыі».

Пазней у небыццё сышоў і ён...
Тут самы мірны кут на ўсёй планеце.
Усё мінула. І магнітафон,
Здараецца, у хібах прызнаецца.
І, з вечнасці паўстаўшы, аўтахтон
Нязлосна нас пужаць з экрана пнецца.

І галавы нахіл, і нізкі лоб,
Які не раяць церні. Сёння клопат
Уладаў нават мёртвыя ўзахлёб,
Напэўна, славілі б, і, мабыць, хібаў
Няшмат у мове у яго было б,
Але пра што няісны гаварыў бы?

Хіба што на сваім напрамку час
І турмы ўдасканалывае патроху.
Каля муроў акруглых вабіць нас
Бляск ветразяў, казыча вецер бронхі.
А той, хто зведаў гарадскіх прыўкрас,
Назад білет свой не вяртае Богу,

Як і кампанія «Ансэт». Спакой.
Прылады племя дзікага. Кайданы
За шклом нябіткім з'едзеныя ржой.
Гісторыя – бы сцёрты грош мядзяны.
І антарктычнай поўняцца імглой
Уступы гор і роўнядзь акіяна.

Сякера ў каранях. Валун. Для вас
Я ўжо не брат, хоць і сусед у зале,
Дзе часу вертыкаль рассекла час,
Дзе здымкі й алфавіты жоўкнуць сталі,
Дзе штось яшчэ крычыць разбіты сказ
І попел у вітрыне – ў немым жалю.

Што значыць забыццё? Цурчыць ручай
І капаюць клепадры. Лямпа сонна
Гайдаецца, адчаю ўспых няўзнак
З сусветам цесным побач ці з адхонам.
Слаі пясчаніку. Міргае ўсцяж маяк.
На ветры знакі. На вадзе пісьмёны.

1978

Дзень Падзякі

(Padėkos diena)

Балотны, металічны пах наўкол,
А конь травіцу свежую скубае
І восем гаспадынь нясуць на стол
Асенні пачастунак. Штат Агаё.

Выгодныя выходныя. Раса.
Чырвоны колер клёна (ці вагона,
Адсюль не бачна). Позняя краса
Вісконсіна, Дакоты, Арэгона –

І Арыён. Жыцця жахлівы дар
Ідзе лавінай, літасці ніякай,
А ты, што сэрцам лічыш кожны ўдар,
За новую зямлю Яму падзякуй.
Хай краявіды для тваіх вачэй
Нязвыклыя яшчэ, але жывыя.
Бо чым далей ад дому, тым хутчэй
Па Адысею пёс стары завые.

Падзякуй за адказ, што болей не
Гаворыць твайму глузду нічагутка.
За новую ваду ў тваім збане.
За новую траву, што ўзыдзе хутка.

За камень і пліту, за крыж і глыб
Чужой зямлі, што нам заплюшчыць вочы.
За смерць. За ўсё, што мы зрабіць маглі б,
Каб зноў дала жыццё. Як Ён захоча.

За музыку, якую іншасвет
Нам сёння пасылае без падману.
У гэтых прыцемках любы прадмет
Такі ж, як з таго боку акіяну.
Гадзіннікі стаяць па трох кутах,
І вока не памыліцца ў шаленстве,
Знайшоўшы клямку, стол і зорны дах –
Тамсама, дзе знаходзіла ў маленстве.

1979

(Prieš liepos vidurį Paryžius tuščias...)

Как поздно отпираются кафе,
И как свежа печать сырой газеты!

Борис Пастернак

У самым ліпені ў Парыжы пуста.
З другога боку дроту тэлефона
Маўчанне спрэс ці голас незнаёмы
Тлумачыць, што ад леташняга года
Змяніўся нумар.

Гаваркая стужка

Табе даць шыфру новага не хоча.
Бо ты ж нямала ведаеш і так.
Не таямніца вось жа для цябе,
Што там, за рогам – Place de Vosges¹ старэнькі,
Балкон, бажок крылаты на дзядзінцы,
Столь, бэлькамі падпёртая, нібыта
На віленскім Зарэччы. Знуджаны рабочы
Б'е долатам па бруку. Ластаўка
Ў распаленым паветры крэсліць твары,

¹ Пляц Вагезаў (у французскім вымаўленні: Пляс-дэ-Вож).

Што доўга застаюцца ў памяці,
Як кожны іншы твар. Матора кашаль
Чуваць, а потым – бразганне й праклёны.

На набярэжнай, як ад сотаў, тхне цяплом
Ад камянёў. Акацыяў мяцёлкі
На бруку, і, як у прасецы, – хмарка.
Tour Montparnasse¹ шалёны. Поўдзень,
Які б мог не надарыцца папраўдзе.

«Як помню, пустка іншая зусім
Была табе наканавана, й да яе ты
Павінен дарасці». Цішэе крок, і звон
На гэты бераг Сены далятае.

«Ці трэба весці нам пра штось размовы?
Кавярні гэтыя і пух, што вецер
Нясе – ты іх пазнаў, перш чым убачыў,
Іх дар, відаць, без мэты трапіў да цябе,
Жывеш, дзе пляма белая на карце, ты
Па іншы бок календара».

Мур шэры
Сабора Нотр-Дам куды бліжэйшы,
Чым думаў я. Яго раптоўна бачу

¹ Вежа Манпарнаса.

Ў вадзе: плыве ён пад нагамі проста
Ў мой бок, ён быццам страціў сувязь
З будынкам.

«Ведаю: ты рупны
Стараешся. Ды ад таго што застанеца?
Акустыка не тая».

Памыліўся ты:
Не Нотр-Дам тут.

«Зрэшты, неўзабаве
Сам станеш іншым ты. Маўчанне ў трубцы,
Каштан, зіхоткасць вуліц зрабяць змену
Ў табе. Я ведаю, што ты яшчэ
Ўсяго адведаеш. Ды моц цябе пакіне.
Вароны, шмат баракаў між балот,
Пяскі, калючы дрот, рыпенне ботаў –
Яно ўсё ператворыцца ў петыт
Газетны, ў цьмяны бляск лускі
У нераце свядомасці: ён менш сапраўдны,
Чым ты сам ёсць, хоць у табе самім
Сапраўднасці, відаць што, малавата».

Ўвесь пляц Бастыліі у сонечным святле.
Я йшоў, відочна, супраць плыні.

«Я хацеў бы
Дадаць дэталі: надзея не існуе.
Ды за яе важнейшае ёсць нешта».

1979

Берлінскае метро. Станцыя «Галешэс Тор»¹
(*Berlyno metro. Hallesches Tor*)

У Еўропе зіма. Пад магутным асфальтам палі –
Ўсе ў маршчынках: трашчаць,

як засохлыя скуркі ў каштана,
Лагаднее драпежны абшар. І зіма на зямлі,
Косць, бетон і кардон на паўвыспе Берліна ад рана.

Бачым бок адваротны нябёс. У адзін, другі бок
Ходзіць варта ў святле між муроў, дзе і плямы, і латы.
Нерухомасць пустэчы. А ніткі зматанай клубок
Не вядзе ў іншасвет². На Еўропу снег сыпле заўзята.

Колькі міляў, гадоў ты вандруеш, што цяжка пазнаць,
Дзе ж, урэшце, ты спынешся, у Ерыхоне ці ў Мітэ³, –

¹ Так называецца станцыя метро ў Берліне. У часы існавання Берлінскага муру была адной з першых станцый на заходнім баку. Аўтар у вагоне метро праехаў з Заходняга Берліна ва Усходні і вярнуўся назад.

² Намёк на перадсмяротны верш Райнэра Марыя Рыльке.

³ Мітэ (*ням.* Mitte) – тут: цэнтр Берліна, па якім праходзіў Берлінскі мур.

Пошум гэты з трубою біблійнаю не параўнаць:
Планы местаў мяняюцца¹, рупна працуюць тэрміты².

Павярніся назад і з учора – у заўтра зірні:
Там ляжыць чалавек чорнай плямай на снезе між бруду³,
І яму ўжо не ўбачыць: на «Галешэс Тор» з цішыні
Выпаўзае кардонны вагон з ніадкуль і ў нікуды.

1979

¹ Прыхаваная цытата з Шарля Бадлера.

² Метафара для абазначэння будаўнікоў Берлінскага муру.

³ Маецца на ўвазе застрэлены з усходняга боку Берлінскага муру ўцякач.

(Tvankumoj, ties nelaukto žemyno riba...)

За мяжой кантынента і часу мяжой
Не адразу мяняюцца сны,
Ды, блукаючы ў мовах, сваёй і чужой,
Не выходзяць на яву яны.

Знік асенняй лагчыны няголены твар,
Знікла з мовы журба яе хвой,
Над раўнінаю смерці вільготны пажар
І за брамай лядовы канвой.

Адступае развязка – і хлусіць наўзбоч:
Паўзіямлі, ад якіх не ўцячы.
Перакročыўшы глобус, ты слухаеш ноч
І каханае цела ўначы.

Слухай шум незнаёмай і роднай крыві,
Толькі ў ёй – застанешся пасля.
Бо адбіткаў тваіх, дзе цяпер ні жыві,
Не пазнаюць Нява і Вялля.

1979

Шарамецьева, 1977¹

(Šeremetjevo, 1977)

Як толькі з мытні ледзяной

праз шыхт памежнікаў са зброяй

Я эскалатарам адплыў у бедны рай валютны,

Раптоўна думка – я забыў тым памахаць, што засталіся.

І ледзь падняўся самалёт, як перакінуліся ў цені

Тых тэлефонаў водгалас і адрасы з забытай кніжкі –

Адзіны ў нашыя часы, напэўна, цуд магчымы.

Я ведаў: спаракнеюць галасы і пылам стануць словы,

Знаёмы твар пабялкне ўшчэнт на цьмяным фотаздымку,

Дзе да паліцы кніг святло ад лямпы не даходзіць.

Не ведаў я, хто – я? яны? – ў няволі ў Персефоны.

Глядзеў на чыстыя палі з-за століка, на цела

Сваё, што я пакінуў – так казаў паэт тутэйшы².

¹ У 1977 г. аўтар быў змушаны адправіцца ў эміграцыю. Самалёт адлятаў з маскоўскага аэрапорта Шарамецьева.

² Маецца на ўвазе расійскі паэт Фёдар Цютчаў. Аўтар тут намякае на яго радкі:

Как души смотрят с высоты

На ими брошенное тело.

Электрастанцыя: над ёй з макрэчы ўзідзе сонца,
Трамваі зашумяць – там, дзе бруд сакавіцкіх вуліц,
Вялікая Грузінская ў сваіх стаўках растане.

Калісьці там якраз, дзе мур і дзе нямала вокнаў,
Мужчыны труп ляжаў¹; міліцыя прэч гнала разявакаў,
Не зразумеў адразу я, што там тады было.

Цяпер я часу досыць меў, уцяміць каб: дванаццаць
Ці дваццаць, можа й трыццаць год
у цёмных памяшканнях,
У пустцы тых мацерыкоў, што цёмныя таксама.

Амаль тамсама рып ключа ў адказ на грукат чуўся,
Амаль тамсама так было, што верша ззяў радок,
І снег, і дрэвы Поўначы ўзнікалі ў гэтым ззянні.

Няродны край адкрыты быў мне, як чужое цела –
Да мора Барэнца зямля і твань няшчасных самых,
І самалёты, як крыжы над горадам нябачным.

1985

¹ Гаворка ідзе пра самагубцу, які выкінуўся з акна.

*East Rock*¹

Маяка ледзь бачныя абрысы.
Два магуты-валуны ля мора.
Выспачка сярод затокі марны
Супраціў аказвае дасвеццю,
А здалёк як лодка ўжо глядзіцца
Ці як костка вішні. Кучавыя
Хмаркі ў ясным небе. І радары
Слізгаюць уздоўж зямное восі.

Тут канец дарогі, не адступіш,
Толькі прастрань бачная за ярам,
Гай па стромым беразе сыходзіць,
Лісце па кладах ганяе вецер.
Контураў распад, змяненне формаў,
Колеры жывуць па прызначэнні,
Дасягаюць чырвані вяршыні
Там, дзе верасень ідзе ў кастрычнік.

¹ Адно са скалістых узвышшаў у горадзе Нью-Хэвен (штат Канэтыкут, ЗША), дзе знаходзіцца Ейльскі ўніверсітэт – шматгадовае месца працы аўтара.

Месяцаў водападзел! Халоднасць
Грабавых гаёў. Нямоўкнасць сойкі!
Матацькла гул ірвецца ўранку
Аж за пяць ці нават сем кварталаў!
Ля скалы ў ласінай спіны кшталце,
Вянуць травы, а ў паветры шэрань,
У празрыстым гэткім і халодным,
Што яму залішні кожны позірк.

Сёння ж больш выразна ты, чым сёння,
Ў свеце той дамешак успрымаеш,
Што да нараджэння нарадзіўся
І расце ад крыку немаўляці,
Што сыходзіць у артэрыі цвердзь,
Лёгка запаланяе, потым лімфу,
Што не дадзена пачуццям – толькі страху
І цямноце, што працяла цела.

Сойка зноў вядзе свой спеў кароткі
З непрыкметнаю танальнай зменай,
Ды непаўтаральна і нязменна
Дадзенае раз і назаўсёды –
Тое, што рэальнасць з думкай, згубу
З жарсцю спалучыла, моцна ўмерзнуць
Змусіла ў эпоху, нібы косці
З Калымы па іншы бок Атлантыкі.

Што ж, вазьмі з сабой адбітак ценю,
Чорнае люстэрка й пустку мовы,
Выбіраючы штохвілі волю:
Іншага ж не знойдзеш адкуплення.
Ёсць яшчэ вада на донцы шклянкі,
Не рыпіць яшчэ пад брызам флюгер,
І няўцям машыне пры дарозе,
Ў горад завярнуць або на поўнач.

1985

Інструкцыя¹ (Instrukcija)

Палёт не доўжыцца нават гадзіну. Памежнік прапускае без затрымкі:

няспешна прагледзеўшы пашпарт (гэтую адзіную карту ў гульні, што не канчаецца) і дае знак рукою. Вядома, шмат што можа змяніцца праз год, праз месяц або й праз хвіліны: рызыка ёсць, хоць і невялікая. Халупы з цэглы рудой з эпохі Маерлінга². Святочны дзень. Партрэты ў вокнах, што ты гадоў з дзесяць не бачыў. Лозунгі й транспаранты. У тых краях гэта ідэальны час: улады выехалі за горад, архівы зачынены на замок; дзяжурны занадта лянівы,

¹ Верш прысвечаны ахвярам здушанага савецкімі войскамі венгерскага паўстання 1956 года: лірычны суб'ект прыязджае ў Будапешт якраз на 30-годдзе гэтай падзеі, у дні «свята Кастрычніцкай рэвалюцыі» і ўскладае гваздзік да помніка польскаму генералу Юзафу Бэму, які камандаваў венгерскімі паўстанцамі пад час рэвалюцыі 1848 года.

² Маецца на ўвазе «цудоўная эпоха» дынастыі Габсбургаў да Першай сусветнай вайны.

каб узяць дасье ў рукі; у турмах, хутчэй за ўсё,
толькі два-тры вартаўнікі – адно тыя, што моцна
палюбілі сваю працу. У такі дзень пілоту
лёгка ўдаецца пераляцець у краіну, дзе ўрану і сталі
больш, чым хлеба; у такі дзень

ён прызямляецца ў горадзе,
куды ты, пэўна, ужо не вернешся¹.

То праўда, ён смялейшы.

Лістапад, бульвары цёмныя,

за выгбамі хтосьці хаваецца,
нібы ў сне. Усё й нагадвае сон.

Узгор’е ў тумане, але ўзыходзіць туды няма патрэбы.
Здаецца, гэта тут адзінае ўзгор’е. Далей плоская роўнядзь
аж да Дняпра, Урала й пустыні Гобі.

За мостам павярні направа.

Пойдзеш паўз раскошу шыбаў,

прыгожых фіранак, пагаслых лямпаў,
сецэсійных агароджаў, старых мячэцяў.

Прахожых няшмат.

Ты для іх усё яшчэ нябачны.

Ужо колькі дзён церусіць дождж.

¹ Намёк на нямецкага пілота Матыяса Руста, які ў траўні 1987 г. пасадзіў свой малы самалёт проста на Краснай плошчы ў Маскве.

Даліна разлеглая, даліна як дно лагуны.

Смаўжы каменныя над дзвярыма.

Васьміногі й марскія лілеі
на гзымсах; нават рака шэрая, як малюскі,
што выпаўзлі са шкарлупін.

Нішто не мінула й не мінае.

Жанчына – магчыма, сялянка –
гандлюе кветкамі. Хопіць аднаго гваздзіка.

Гэта ўжо тут, зусім блізка.

Звычайна ля помніка варта,
што мае загад канфіскоўваць кветкі. Ды сёння свята.
І яна мае права на адпачынак.

Якраз трыццаць год таму
на той пляц папрыходзілі людзі (тысяча? дзве?

пяць, відаць, не змясціліся б):
нехта з гваздзікамі, іншыя, пэўна, без нічога.

Пра ўсё, што было потым, напісана мноства кніжак.
Каб магчы іх чытаць, ты мусіў пакінуць радзіму.

Недзе ты яшчэ ўбачыш аскалёпак каменя,
граніт, падзяўбаны кулямі, адбіты ад рогу будынка,
ды праз столькі гадоў без гіда тут не разбярэшся.

Пра чалавека на пляцы ты ведаеш няшмат:

«рукі злажыўшы на харалужных латах»,

«аж муры Ерыхона

абрынуцца, як калоды», «далей – далей»¹.

Можа, верш найлепшы на свеце.
Артылерыст, масон. Кульгае, твар апалены порахам.
Лабіаў, Астралэнка, Воля, Тэмешвар².
Прайграных бітваў болей, чым пераможных.
Ён памёр ад гарачкі ў Алепа,
прыняўшы перад тым іслам.

Анідзе не відаць пракожых.

Пакладзі гваздзік да падножжа,
хай свет упадзе, як знічка, пад сваім цяжарам.
Мацярык абрынаецца ў яр, яр – у замглены горад,
імгла – у плошчу, плошча – у помнік.
Цэнтр усяго – гваздзік. Цяжкі, наўсуцэль з нейтронаў.
Дзве гадзіны праміне, ты пройдзеш міма,
а ён яшчэ будзе ляжаць на камені.
Так, прынамсі, табе прымроіцца.

¹ Тут цытуюцца радкі з верша польскага паэта Ц. К. Норвіда «Памяці Бэма жалобная рапсодыя» ў перакладзе Алега Мінкіна.

² Месцы ва Усходняй Прусіі, Польшчы, Румыніі (на той час Венгрыі), дзе Юзаф Бэм змагаўся супраць розных манархічных уладаў.

Бессэнсоўны жэст. Ты чакаў таго трыццаць гадоў.
Ты мяняў краіну, свой лёс, сяброў, але дасягнуў свайго.
Людзі, што тады былі на пляцы
(не ўсе вярнуліся дадому)
чакалі стагоддзе. Больш нават: сто восем год.
Што зробіш,
тыя роўнядзі, стэпы, імгла вучаць чаканню.

1987

Вуліца Пестэля¹

(Pestelio gatvé)

...a low dishonest decade...

W. H. Auden²

Горад, затоплены летам,
Пыл толькі ў шыбах адбіты,
У задымлёным бакале
Ўспыхваюць вінныя кроплі.
З сонца прыправай паветра,
Кўпалаў бляск пазалоты,
Водарасці, як пісьмёны,
Ў цемрадзі вузкіх каналаў.

Што тут шукаеш, паэце?
Даўні балкон, ледзь відочны,
Знак на парэпаным тынку,
Свет, што ўсцяж пылам зрабіўся.
Гордзіеў вузел рассеклі,
Вапна, асфальт і дахоўка,
Смецце на лесвічных клетках,
Бруд, бачны ў пройме дзвярэй.

¹ Вуліца ў Ленінградзе (Пецяярбургу), на якой доўгі час перад сваёй эміграцыяй жыў Іосіф Бродскі.

² ...подлае, хлуслівае дзесяцігоддзе... (У. Х. Одэн)

Тут – дзе калісьці супалі
Жэсты, жыццё, гук – натоўпы
Вулічныя прамаўляюць
Моваю, змененай трохі.
Чэрвень трапечацца ў белі,
Мозг скамянелы, аслеплы
Болей ужо не змяшчае
Часу, што страцілі мы.

Ў нас век стварае вымову,
Сінтаксіс, архітэкттуру,
Кроплі святла на калонах,
З бронзы усмешку – у нішы.
Можа, бяда толькі й голад
Супраціўляюцца веку,
Можа, адно цені й страхі
Ў нас засталіся з юнацтва.

Звыкніся ж плаваць у страху,
Як у вадзе тая рыба.
Страх тут нашмат больш трывалы
За чалавечыя целы.
Дым у сярэдзіне дня
Пляцам адкрытым да смаку.
Вапна і гіпс, і дахоўка,
Знакі на тынку лядашчым.

Што нам з жыцця засталася? –
Колькі мядзяных манетак:
Час аддаў рэшту на месцы
Ў банку тутэйшым абсурдным.
Жэст і матыў камянеюць.
Вуліца ў спрэчцы з праспектам.
Дзіўна, што ўбачыцца нам тут
Выпала неяк раней –

Не ў Язафатавым доле
І не ў гаі каля Леты,
Нават не ў космасу пустцы,
Дзе, як багі, валадараць
Кельвін ужо з Бекерэлем.
Кроплі сцякаюць глінтвейну,
Порстка спываюць аблокі,
Ў чэрвені белым, гарачым.

Тлумы плывуць, гукі мовы,
Праўда, сэнс нашага ўмельства –
Страхі разменьваць на словы,
Час сканцэнтроўваць у сэнсы,
Пыл задрыжыць толькі й голас.
Голас жа ведаць не можа,
Колькі напраўду змясціць
Бляску й самоты ён здольны.

1988

*(Ankštokoј salėj plieskia aparatas...)*¹

*Морысу Фрыдбергу*²

У зале душнай траскаціць праектар.
Тры глядачы ўсяго. Чацвёрты – той,
хто стужку гэтую прывёз студэнтам
здалёк. Краіна, што хаваецца ў каробцы
жалезнай – дзе яго й каменне не ўзгадае,
а пагатоў сябры. Мозг мешаніну моў
амаль што не ўспрымае. Твары,

вянкі й сцягі экран запаланілі.

Няскорана-святочныя. Хто вырас

У краі, што без святаў – той не можа

глядзець на палатно. Ужо яму вядома,

¹ Верш напісаны пасля паказу ў Ілінойскім універсітэце прывезенага з Літвы фільма пра падзеі студзеня 1991 г. у Вільні, калі савецкія войскі ўчынілі штурм тэлецэнтра, які скончыўся чалавечымі ахвярамі.

² Морыс Фрыдберг, эмігрант з Усходняй Еўропы, быў прафесарам славістыкі ў Цэнтры даследаванняў штата Ілінойс, спецыялістам па гісторыі савецкай літаратурнай цензуры.

што будзе: мноства цёмных, цёпрых плямаў
і бруд. І раздзяліць іх немагчыма,
як літары й агонь, нябыт і праўду.

У кампусе ўніверсітэцкім спёка.
Язміны непрытомныя дарожак
жвір атачаюць і спатнелую палянку,
дзе палівачка чэргі выпускае.
Мы йдзём далей. Адзін чужак другому
ўмаўляе: «Адбылося ўсё няблага», –
спрабуючы сваім паверыць словам.

1992

Убачанае з-за прысадаў

(Reginys iš alėjos)

Там, дзе рос агрэст, новыя гаспадары ўскапалі градкі,
Сінім падвойным плотам новы жыхар адлучыў
Двор ад каштанаў. Усе вымярэнні скурчыліся –
Акром часу. Прасторы было тут заўжды
Больш, як маленству належыць. Сходамі ўяўнымі
Можна ўзысці ў прыбудову, дзе масніцы яшчэ рыпяць
Пад нагамі стрыечнага брата: «Ці надоўга?» – ён
Спытаўся ў нас. «На адну толькі ноч» (ды сталася
Гэта пазней). На паверсе другім лютэрка
Ператварылася ў камень, паволі ў сябе ўбіраючы
Шэрань далёкае буры, карону слівіны, флакон
З прыглушаным пахам парфумы. Гэтыя раннія бессані:
Гук удараў за сцяной дазваляе ўцяміць, што ўсё
Мінае, хоць і няспешна, што час падуладны мове,
Што найцяжэйшыя выпрабаванні для нас –
Лягчэйшыя ўсё ж за тое, што мы можам стрываць.
Неба фотаздымкаў за дзвярыма. На адным – я
Са шклянкай вішнёвага соку, побач сабака.
Здымкі будуць жыць вечно, хоць ужо сёння
Мала хто з жывых іх распознае. Сабака
У кутку закапаны, за гэтым падвойным плотам,
Што ўжо не відзён. А цень, крыху адпіўшы соку,
Ведае толькі паверхню рэчы, слізгае каля

Рабрыстых шпалер, ля абяздоленай зеляніны,
Ля засмечаных гадоў, што не належаць
Ані яму, ані новым уладарам,
трохі рэальнейшым за яго.
Нікому не вядома, *што* адпавядае
гэтай мёртвай прасторы,
Гэтаму пустому вочку ў сетцы завулкаў –
Абыякавасць, можа? Боль?
Як ні дзіўна, яны супадаюць.

1995

(Žinau tik tai, kad jis praėjo...)

P. K.

Я ведаю адно: ён пройдзе (ці праходзіць),
наш чорны век – мажліва, й не чарнейшы
за іншых колькі, ды з размахам большым.
Ён быў лагічны. Пераменьваў целы ў лікі,
на гной і на нішто людскія душы зводзіў,
нібыта ў імя розуму. І прорва
з сябе надзею удавала – прызнаюся, спраўна.

На службе пыхі там гарэлі печы дзень і ноч,
а пад камённай зоркай у суседнім коле спрэс
ільды былі. І за вагонам поўз вагон,
поўз у Нікуды – ці на захад, ці на поўнач.
Ды Час няўмольны. Помнікі імперый
паміж дзядоўніку ў траве ляжаць і брудзе.
Замоўклі рупары, расколіны ў граніце.

Тут мы народжаны былі. Цяпер, калі мы
яго пакінулі, мы, як Арфей, баімся
глядзець назад. Што там было? Цярплівасць,
іронія і зрэдку – мужнасць. Адчуванне
было часцей, што зроблена замала
(правіна блякляя ці грэх, які нам Бог
адпусціць, ды які нам не даруюць дзеці?).

Мы гэта выбралі. Але прытым мы ўмелі
і праўды горкае прымаць дарунак.
Смерць не ўслаўляць. Над рэйкамі й бетонам
анёлаў выглядаць. Кахаць. Запальваць свечку
ў бібліятэцы. Называць дабро і ліха
імянамі сваімі: іх адрозніць цяжка.
Ў змрок пойдзем з тым. Нам хопіць і яго, відаць.

1995

«Las Meniñas»¹

Іх дзевяць – можа, нават адзінаццаць:
карузлікі ды камерысткі, сілуэт,
адбіты ў пільнавокай цемнаце,
і аўтар, што яшчэ сваёй карціны
не распачаў. Яе ад нас хаваюць
чацвёртае стагоддзе. Нас, – Фуко
так кажа, – ён малюе. Ды натура,
глядач і сам мастак – правобраз,
даступны ў драбязе. І болей
святла, чым прапускаюць вокны,
(як у раі, недасканаласць свету
ён разбівае). Дзе паглядаў скрыжаванне,
адзін існуе, невідочны: пэндзаль
яго якраз і вучыць не знікаць.

1995

¹ «Меніны» («Прыдворныя панны», 1656) – шырока-вядомае палатно іспанскага мастака Дыега Веласкеса, якое экспануецца ў мадрыдскім музеі Прада.

У інстытуцкім парку¹

З цыкла «3 кітайскіх замалёвак»

(*Instituto parke. Iŝ Kinijos užrašų*)

Такіх статуй у горадзе толькі дзве. Між туяў
тырчаць яны, насупраць адна адной і адна ў адну,
мундзіраў гузікі тыя самыя, ляпёшкі шчок.
Дзяржава дужэе, калі хаос спрашчаюць меры й вагі, –
вядома студэнтам,

што ў цяні зубраць творы класікаў і вязь інтэгралаў.
Гіпс крышыцца, ды раз-пораз яго напраўляюць.
Зубы мудрасці ў роце парку, у абодвух кутках
яго губ. Дождж нішчыць іх у шчылінах. Помнікі
карыесу не ўнікнуць

і каранёў распаду. Увосень у іх цяні
зручна адрываць вочы ад старонак у думках
пра сёе ды пра тое: спаднічку кельнеркі ў сталоўцы,
учарашні глыток гарэлкі, цёмны куток, а часам
пра ўсё, што ёсць на абшарах

¹ У апошняй страфе гэтага верша вобраз Пекіна
1996 года супрацьпастаўляецца падзеям, што адбыліся
4 чэрвеня 1989 г. на пекінскай плошчы Цяньюаньмін.

па гэты бок Вялікага Муру. Усячасныя віньетки,
стары гарбун з кашамі ўгнаення; буйвалы ў ставе,
раса, як нефрыт, на лотасе; жанчыны, што шэпчуць
дзецям у сенцах: не варта далей жыць у гліняных халупах,
а лепей з'ехаць

(падаткі, мясцовы начальнік, леташні няўрод).

На вакзалах

качэўнікаў табары, з якімі не могуць справіцца
сілы парадку – а магчыма, яны з суседняй вёскі.
Каліграфіі майстру ў цесным пакоі сніцца,
як яго білі вучні –

бальшыня не хацела рабіць балюча, ды ўсё-ткі
то быў загад. Адвалы запыленага цэменту
цягнуцца за гарызонт; а за прорвай – вежы
шкляныя, нібы мядзведкі, конікі ці стракозы,
якія на ўсякі выпадак

удаюць, што яны нежывыя (невядома, ці боты
іх абмінуць). Ці іншы краявід: рудое, срабрыстае
паветра высока ў гарах, прадзіраўлены чэрап
у кустах. Той чалавек не ў будыцкім раі:
яго няма й не было;

млынкі малітоўныя, ружанцы непазбежна сталі
таварам, як з косці яка шкатулкі, бо жыць без волі
магчыма, ды не можна пражыць без гроша, без кашы
ячменнай, кароткага сну. Паміраць без волі цяжка,
хоць так памерла мноства.

Помнікі старэюць і бурацца. Стаміўся партрэт,
які рэстаўруюць штогод і які ўглядаецца пільна
ў глухі й нямы квадрат, цэнтр цяжару краіны.
Прорва ўся з такіх квадратаў. Вада змывае цуркамі
рэшткі музыкі, цішыню

і сляды крыві. Адсюль за сто ці меней метраў
стаяў бяззбройны чалавек, які на пару імгненняў
падышоў да танка. Ён недзе яшчэ ёсць, не схоплены
і непрытомны такі, што свету дых тады заняло; зрэшты,
яго гэта ўжо не турбуе.

1996

Дэсантнік
(*Desantininkas*)

Цяжэй за ўсё было схаваць
выцягнутую на пясок лодку,
парэзаць гуму цвёрдую на кавалкі,
схаваць іх у хмызах
і не зважаць на тое, што спіна мокне
на золку пад калючым
дажджом. Невысокія сосны маўчалі
за выдмамі, па той бок.
Калі іх ланцужок рушыў, ён спакойна ўздыхнуў.
Стрававод
яшчэ не адышоў ад учарашняе марской хваробы,
і муляў моцна заплечнік.
Пеніцылін, бінокль, рыштунак,
ужо два гады як атрыманы з вайсковага склада,
пісьмо старога міністра са словамі «слава адзінству»
і радыё. На гэтым кавалку ўзбярэжжа
ён быў першы раз
і пачынаў грузнуць у пяску, таптаў ігліцу,
стаў з курткай сябра
адным цэлым і радзіму цяпер пазнаваў
праз кшталт кучавых аблокаў.

Ігла компаса скакала, нібы спатыкалася,
у рытме танца
вясковага. Праз восем кіламетраў, абмінуўшы
пусты двор,
яны меліся спаткацца з Мядзведзем,
Кветам Папараці й Казой:
мянушкі іх былі ўзятыя з баек.

Купка незнаёмых чакала
іх на палянцы. Камандзір, якога ён недзе
ўжо бачыў падчас
няскончанай вайны, сказаў пароль. Павесялелыя
сябры зніклі ў зямлянцы, адзін ён затрымаўся.

Ля ручая
ён раптам пакаўзнуўся на купцы моху, удар трапіў
яму не ў патыліцу, а ў локаць. Спрабуючы расшпіліць
у спеху кабуру, ён паспеў адчуць

напятая цягліцы нагі
замлелай, заўважыў, як у самае вока
глядзіць чорная дзірка,
і зразумеў: з гэтым рады не дасі,
той іншы спрытнейшы.

На сцёблах траў узмор'я даўно
высахлі пырскі яго мазгоў.
А рэшту ўсмактаў пясок. Яшчэ добра,
што тайныя службы
не здолелі з шэрага рэчыва выцягнуць
патрэбныя шыфры:

калі б не той мокры мох, ён, мажліва, як два яго сябры,
якім папраўдзе тым ранкам пашэнціла менш,
высылаў бы
фальшывыя рапарты дзеля цёмных гульняў
вялікіх дзяржаў.

дажыў бы да старасці ў аблоках едкага дыму
й над стопкаю каньяку
у правінцыйнай кавярні, казаў бы сабе й іншым,
што тое быў ратунак
для соцень юначых жыццяў ад куль і пятлі –
а можа, прабыўшы

так доўга за Палярным кругам,
хадзіў бы па канторах – службоўцах,
якія не ў курсе, і сабе кампенсацыі
дамагаўся безвынікова
за тыя гады, якія ўжо вярнуць немагчыма.

Ужо лепей так, як было. Ні памяці, ані крыжа.
Грукочуць цяжка грузавікі па гравейцы,
зусім паблізу ад месца, дзе ўсё тое адбылося.

Спацелья кіроўцы, як на клавішах, граюць на тармазах,
чутны ў сасняку сякеры, бялеюць сцены падвор'яў,
зязюля куваннем жыццё нам доўгае абяцае –

разы ў тры ці чатыры даўжэй, чым ён пражыў.
Той, хто загінуў, не вернецца, а страты – яны назаўсёды.
Хіба што кавалак гумы, у пяску, на беразе пад вярбою
яшчэ Суднага Дня чакае, і аблокі тых самых кшталтаў –
і сёння плывуць над лясной палянай, і водарасцяў жмут
дрыжыць у вадзе ручая, да якога ён тады не дабраўся¹.

1997

¹ Верш прысвечаны памяці Юсцінаса Дочкуса. Па заданні англійскай выведкі ён разам з групай іншых дэсантнікаў высадзіўся на беразе непадалёк ад Палангі, дзе гэтую групу чакалі пераапанутыя дыверсанты-энкавэдысты. Дочкус у сутычцы загінуў, яго калегі былі захопленыя і вывезеныя ў Сібір; некаторыя з іх пагадзіліся надалей працаваць на савецкую выведку.

Нараджэнне немаўляці

(Skiriata kūdikiui)

Падобныя адно да лёсаў лёсы,
Да смерці – толькі смерць. Але дзіця,
Калі расце, прасцейшы мае досвед:
змест Кнігі Роду як бы паўтарае:
Ў калысцы, нібы ў гроце бэтлеемскім,
Святло ўспрымае, а пазней – і цемру,
Дзе глыбіня, а дзе скляпенне, пазнае,
Дзе край зямлі, а дзе бясконцасць мора
(Падобная да маці). А пасля
Яно траву спазнае, сонца, месяц,
Вясёлку стронгі, гаманліvasць
Варон, што ў паднябессі клічуць збор;
Пачуцці з перабоямі ўспрымаюць
Паўдзённыя каштанаў капітэлі,
Крушыну, вольху, снег, матора грукат
І свойскага паўсоннага ваўка,
І дзікага ваўка, што страх нясны
Стварае. Гэтак надыходзіць слова,
Са словам тым зрастаецца свядомасць:
«Хай станецца!» – гучыць у небе голас –
У дзіўны сэнс яна ўключаецца пад ціскам
Тых падазрэнняў, што мы самі, можа,
Ёсць цемрай, ды над намі ўсё ж – святло.

Мацнейшыя з тае пары ў дзіцяці
Са светам повязі, чым з тымі нават,
Хто даў яму жыццё. Таемнай ніткай з імі
Мезоны злучаныя, дыяменты,
Меркурый, арханёлы, Амазонка,
Бірнамскі лес, казуля з Керынеі.
Схіляюцца або ўзлятаюць да яго
Ўсе рэчы. І на гучнай пустцы паміж Раем
Ды Трубным Голасам дзіця прачнецца,
Ў сабе змяшчаючы сусвет без рэшты:
Пясок яно й гадзіннік адначасна
Пясочны – гэтак выказаўся Герберт¹.
Яму здаецца: ён каля парога,
Дзе лініі крыжуюцца і ноты
Сыходзяць – як Быццё ля самай мэты.
Мы ж, прачытаць паспеўшы тую Кнігу,
У змозе адгукнуцца сваёй смерці.

Старэйшыя мы за дзіця і знаем,
Што лініі сціраюцца і ноты,
Што гукаў не захоўвае паветра,
Што знакі на паперы ўшчэнт знікаюць,

¹ Маецца на ўвазе англійскі паэт-метафізік XVII ст.
Джордж Хэрберт.

А мы сустрэцца можам толькі зрэдчас
І праз памылку толькі ў спачуванні
Да рэчаў свету, у сляпой надзеі,
У памяці. І менавіта памяць
Нам замяніць спрабуе неўміручасць,
Ды не заўсёды ўдала. Дзякуй і на тым.
Урэшце, ад яе бяром мы сілы,
Калі сыходзім у даліну, а наўкол –
Цямрэча, ноч – лепш прамаўчым пра гэта,
Бо невядома, ці аблічча Бога
Ўзыходзіць над турботнаю вадой.

1997

Каментар (Komentaras)

Перш за ўсё, хоць нялёгка, любіць мову,
прыніжаную на палосах газет, у некралогох хлуслівых,
цёмры й задусе спальняў,

выстукванні на машынцы даносаў,
крыках базарных, смуродзе шпіталаў, акапаў,
тэатрах трэцяга гатунку,

у кабінетах следчых, на сценах прыбіральняў,
шэрых будынках, дзе пралёты лесвічных клетак
за сеткай жалезнай – так, каб не сам чалавек, а час
рашэнне прымаў, калі яму памерці –

яна ў паўраспадзе, хрыплая, шурпатая ад гаманы
й раз’ятранасці¹. Вось жа: любіць мову,
пасланую на зямлю разам з намі, паколькі
нават і так у ёй адбілася Першаслова

народжанага нібы ў іншым сусвеце.

Нам было яно дадзена, каб магчы адрозніць
нас ад гліны, пальмы або дразда, а можа й ад анёлаў,
каб мы, называючы рэчы, іх сутнасць разумелі.

¹ Прыхаваная цытата з шэкспіраўскага «Макбета»
(«Гоман і раз’ятранасць»).

Тыя, хто хоча вярнуцца ў страчаную прастору,
ажыўляючы мову, павінны ўцяміць:
іх, хутчэй за ўсё, чакае параза. Бо дзверы, вядома ж,
тым далей ад нас, чым бліжэй да іх падыдзеш;

кошт дару – як і кошт страты; тое, што збудавана,
стане руінамі хутка. І ў рай чужы не ўвойдзеш
(а раёў ёсць шмат). А каму ўвайсці ўдасца,
той след за сабой сатрэ і ключ прэч адкіне.

Ты, кажучь, адно прылада. Тут дыктуе
адна сіла, якой не зірнеш у вочы, бо тут жа аслепнеш.
Не зусім яно так. Па Якубавых сходах мы будзем у снэ
узбірацца навобмацак¹, што ёсць сілы, якой мала,
без страхоўкі,

аж пакуль уверсе нас не сустрэне нехта (ці не сустрэне).
Часам нас адсуне ўбок, пераставіць пару словаў,
памяняе галосную, паправіць сінтаксіс,
ступень параўнання,
такое здараецца, хоць і вельмі рэдка –

і тады ты адчуеш: тое, што ты стварыў, – добра,
бо літары плывуць старонкай, як шарош ракою,
ў імгле праступае кустоўе, узбярэжжа і горад.
А хто тое будзе чытаць (і ці будзе),
нават не трэба й ведаць.

1997

¹ Параўн.: «Кніга Роду», раздзел 28.

У адным порце Новай Англіі

(Naujosios Anglijos uoste)

Не мора – туманоў задуха, кубы бетону,
жалеззе, а з-пад іх кармін пацямнелы раз-пораз
пырскае ў паветра. З гнілізны й глею
тырчаць хвалярэзы – прытулак кірлям.
Той, хто глядзіць адтуль, дзе стык пяску й вод пратокі,
чакае, пакуль патухне ружовасць над тлумным
рэзрухам мачтаў
і час надыдзе вяртацца дадому. Але дзе дом той?
Тут ці на супрацьлеглым баку акіяна? Не дзе ў гарах,
дзе лавіны ўзбоччы загалілі? Пад піхтамі прадмесцяў,
дзе цягнуець правалы піўніц? У цэле, што не маладзее
і ўсё менш слухацца хоча? Можа, у сумневах,
што ты жывы? У пэўнасці, што – не вечна?
У атручанай іржою прасторы ці ў паглядзе,
які ўсё яшчэ ў ёй шукае
сіметрыі нейкай, згоды, меры?

1998

Зарэчка¹

(*Užupis*)

Паміж ліпаў шумных, на ўзятым у камень
берагу рэчкі бурлівай, падобнай да Тыбра,
з маладзёнамі-барадачамі мы п'ём джын «Gilbey's».
Сутонее. Дым навокал, чутно пазвоньванне шклянак.
Абодвух не знаю. Сяброўства меў з бацькамі.

Што ж, мяняюцца пакаленні. З дыктафонам
непарадак: заядае. Маіх суразмоўцаў
цікавіць тое, што й мяне калісьці:
ці ёсць сэнс у літасці й пакутах і ці
ацалее мастацтва, пазбаўленае нормаў.

Быў я гэткі, як яны, аж пакуль дзіўны
лёс мяне не напаткаў – а й ад іншых не лепшы –
ды я ведаю: зло ніколі зусім не знікне,
слепату ж магчыма пераадолець,
а за сны куды болей значаць вершы.

¹ Раён (па-літоўску «Ужупіс»), які прымыкае да цэнтра Вільні. Улюбёнае месца сустрэч мастакоў і наогул творчых людзей.

Улетку часта, прачнуўшыся на світанку,
я адчуваю без страху набліжэнне часу,
калі прыйдуць новыя пакаленні
і ўсё ад нас пяроймуць: слоўнік, неба,
соль, хлеб, а мне застаецца адно свабода.

1998

Старэйшаму паэту

(Vyresniam poetui)

Снег на балконе раставаў. Пасля абтрасання
абажур шаўковы
кінуў на сцены цень. Адзін дакранаўся
да статуі, іншыя, разыходзячыся па кутах,
хацелі выглянуць у вокны.

«Гучаць два радочкі добра».

Гэта яднала. Усё астатняе па-рознаму
бачылі мы: вярбу ніцюю ля агароджы,
чырванакаменныя тэрасы, аздобы з пены
на летнім пяску. То праўда, я ў сабе знаходжу
павагу да рытму, боязь бясформнага існавання,
ды не хацеў бы, а помню: большала адлегласць,
нават калі мы разам блукалі ў халодным скверы,
нават тады,
як ля Нарачы ў неба глядзелі, дзе мапа
абарваная трапятала, разгортваючыся ў высях.

То было няпроста. Недзе з пятнаццаці гадоў
бачыў я твае хібы, якіх ты сам не бачыў,
а нават быў горды імі. Таму найперш я й навучыўся
разрэджаным дыхаць паветрам, ездзіць
у кузаве грузавіка, запалкі ў залеве прыпальваць,

варыць няшчасную каву, адчуваць да сябе
пагарду –
быццам заруку за тое, што падобнымі мы не будзем
голосам, стылем пісьма. Ты ўсё ж ведаў
больш за мяне
пра зямлю па той бок памежных слупоў;
пра эпоху, якая
вызначыла наш далягляд; можа й пра смерць
(на пакаленне
ты бліжэйшы быў да яе), а таксама пра мову,
што выбрала нас абодвух. Пра склады,
прыназоўнікі, націскі.
Так і чую штодня тваё: «Ветры? Не – вятры!» –
быццам
«збавенне» залежыць ад таго. Можа й праўда.

Ты паўтараў: «Калі не будзе мяне» – і ў гэта не верыў.
Як і ўсе, ты баяўся знікнуць. Як шмат хто, спадзяваўся,
што кнігі даюць хоць бы другога разраду
неўміручасць. Можа і ўцяміў: прададуць і яны,
калі нават і позна. Свайму часу ты не пярэчыў.
(«Ці магчыма пярэчыць кіроўцу машыны,
што ён глядзіць на дарожныя знакі?»). Вядома,
былі дні, якія лепш з памяці скрэсліць. Былі
сябры за калючым дротам. Некаму дапамог,
хоць часам
казаў: не заўжды тым, хто помніць дабро.
Жыў як звычайна,

хіба што праставата – каб я бязгучна вуснамі варушыў і словы шаптаў, без якіх ты пайшоў у шлях апошні: Пане, дай супакой ім вечны, без сноў кашмарных хай ззяе Святло ім Вечнае. Нібы лампадка ў шахце.

Сню радзей цябе апошнім часам,
але бывае, што й сню. Мы ляцім да вакзала,
у спешцы спатыкаемся. Я на пероне, праз хвілю
рушыць цягнік. Я мушу цябе знайсці,
але не знаходжу: ты адстаў, валізка цяжкая,
калідоры й сходы ўперамешку. І ўсё ж ты ёсць,
пакуль твае крокі чую, дыханне, болі ў грудзях
(і ў мяне бываюць). Жывуць ува мне твае жэсты,
хоць бы я й не хацеў. Тваёй мовы інтэрвалы
у маёй – зусім іншай – гучаць. Калі цябе меней
становіцца, робіцца менш і мяне. Адноўчы прачнуся
я на вакзале і ўбачу цябе. Ліхтар вагонны скранецца
з месца і будзе – усё хутчэй – аддаляцца, а мы з табою
стаяць будзем паасобку, аднолькавыя і чужыя.

1998

Вьдмы ў Уотэрміле

(Kopos Watermill'e)

Ці шэсць, ці (не магу запомніць пры падліку)
сем паясоў у часе паміж намі
і кантынентам, ператвораным
у цішу й коды пошты. Вось Лонг-Айленд
з адшліфаванаю вадою галькай,
прычалам з дошак. Я не ўпершыню
гляджу на яхты, катэры, на далягяды,
нядрэмныя і без смугі. Лагуна
ў траву, ў склады ўпіраецца лакцямі.
Адсюль нябачны акіян, ды можна
яго сабе ўявіць: здалёк, ледзь чутна,
мільгочучы, даносіцца прыбой,
які шматкамі пены і медузаў
сляды закідвае чыесьці (пэўна,
што нашы). Клінам ля гаражнай брамы
задоўжаны дзень знак пакідае
крыху трывалейшы, пісьмо шын мокрых,
да хваль падобнае, нібы адбіткі пальцаў
у дакуменце. Самалёт няветлы
засмечвае сінечу. Толькі чайкі
без руху. Стомлены ўвесь ад рэкламы
экран, які і не такое бачыў.

Сыходзіць цень па сходах. Гаспадар
варожыць ля пліты: кідае ў рондаль
крэветкі й вустрыцы. Пры гэтым пальцы
ў яго дрыжаць крыху мацней, чым летась.
Здаецца, з гэтай выспы латафагаў
Навінаў больш няма.

Апоўдні мы
паедзем у мясцовую кнігарню,
дзе ён пачуе, прачытаўшы вершы,
апладысменты тузіна сяброў.
Дзе нарадзіўся ён, ніколі
я не пытаўся, толькі й не чужая
яму мая правінцыя. Дарэчы,
і слухачы адтуль, з тых краявідаў,
з таго выключна паяснога часу.

Іх лёсы розныя. Вось у куце
пан В., які ўсё жмурыцца ад сонца.
Раз-пораз ён узгадвае пра ўцёкі:
як бег гарачым брукам да вакзала,
што хітра аддаляўся, як міраж
паміж муроў з цэменту. На пероне
ўжо консула больш не было. Два дні
таму (ці дзве гадзіны толькі),
пазбаўлены пасады, завіхаўся
ён у купэ, але з акна вагона
няўключным подпісам яшчэ заверыць
паспеў выратавальны дакумент.

Было іначай з сынам адваката
А. С. (цяпер прафесарам). Яго
забралі ля мяжы (і выпадкова
шнар ад штыка застаўся на плячы).
Пасля ў тайзе ён на лесапавале
кустоўе карчаваў і пні, настолькі
паспеў зрабіцца ўмелым лесарубам,
што норму за дваіх выконваў: за сябе
і маці, што не ў змозе навучыцца
была мужчынскай працы. На свабоду
патрапілі яны цераз Іран,
там іншая гісторыя, а трэці –
М., псіхіятр мясцовы – так не любіць
расказваць пра смуродную нару,
дзе ён (і дваццаць шэсць яшчэ з ім разам)
застацца змог жывым. Калі разбега
канвой, калючы дрот парваўся, ў зону
заехаў з ляскатаннем танк, што хутка
з таго, што вызваляў іх трыумфальна,
ў наглядчыка ператварыўся. Праўда,
яшчэ было не надта цяжка, дзякуй Богу,
ўцячы – й таму, хто ўжо не раз памёр.

Вяртаемся дадому: сябар трохі
не так упэўнена, як летась, круціць
баранку. І, мажліва, больш вядома
яму, чым тром згаданым. Зрэшты,

адтуль і я таксама, што ў бараку
прытомнасці не траціў і не быў
на тых лесапавалах. Нарадзіўся ж
я ў поясе тым самым часу. Змены
ідуць на кантынентах так павольна:
сляды на сеткавіцы ў нас падобны,
хоць там, дзе бачыўся ім мур цагляны
ці ліхтары, мажліва, мне свяціла
пустэча. Ад стагоддзя я траціну
ўхапіў – хіба што й досыць.

Толькі вось

слупы тут, дом ды плюшч. І фарбай шчодро
запэцкана сцяна драўляная,
палянка стыне, а на ёй – газета
са здымкамі з Балканаў, проста з фронту.

Хутчэй за ўсё, й няма нічога болей –
ёсць след адбіткаў бляклых на асфальце,
на целах, на пяску, у пашпартах,
у падсвядомасці. Нібы нязмоўчны
абвал туруе ім і глушыць
іх новы час – нам застаецца мала.

Старэнне, смерць, што ў час прыходзіць, быццам
паштоўкі ці рахункі, нібы госьць
крэветкі й вустрыцы нясе з сабою.

Пустая пляшка на сталі. Змятае
крышынкi ноч, канец бяседы, – кажа.

Мястэчка спіць амаль. Зліліся з небам
агні на катэрах і зоркі ў высях.
Кранаецца паліцы першы промень,
і лебедзі лятуць у бок Канады.

1999

Эмігрантка

(Emigrante)

Сярод іншых, больш пільных навін – фраза ў слухаўцы:
«Ці чуў ты? Ужо даўно. На жаль, вельмі пакутавала».
Не ведаю, дома ці не. Цяпер я не часта
наведваю гэтую пустэльнію вітрын і тунэляў.
Не магу адгадаць і месяц. Здаецца, бывае ўвесну
сыходзіць трошкі лягчэй: каламуць пачарнелага снегу,
замурзаных вугалем пупышак і лужын супакойвае,
бо ўваскрэснуць ужо й не так важна тады. Аляксандр,
Эдуард, Ксенія (дзякуй Богу, жыве).

Рассеяныя пакаленні.
У памяці толькі пух на шчацэ, картаवासць вымовы,
вялікія ступакі.
Губная памада заяркая. Вачэй адразу не зразумееш.
Стужка для валасоў у шуфлядзе, квітка, чэкі:
паўжыцця ўжо тут.

Тры гады ў пачатку праходзяць марна – так кажуць усе.
Не зусім тое, чаго спадзявалася: холад у допісах рэдкіх
з радзімы, у якой тыя самыя муры турмаў, палосы газет.
За кратамі першага паверха рэклама, антэны й бруд.
На гарызонце – шпіль мармонскай святыні, як шпрыц
(цяпер Карл М. пісаў бы не «опіум для народа»,
а «герайн»).

Не бачу – яна ў вагоне ці за рулём ужо:

усё адно брукаванка
над галавой, бетон, жалеззе, магіла ў будучыні.

Ліфты ў цемры
рыпяць. Сухія соты офісаў, дзе твой акцэнт не замінае,
а й шмат надзей не дае. Ад болю добры сродак – не змена
кантынентаў – смерць. У першай фазе

яна ўзмацняе боль.

Ужо столькі часу, напраўду. Пад скроняю зморшчыны,
скрозь запясці, а мацней, можа, праз пальцы свіцяцца
костачкі. У іншым жыцці мы ведалі адно аднаго.

Брызгліна
серабрылася там, грабы з гаю ў даліну каціліся.

Няма, не,
нічога між намі. Спрэчкі пра вершы, сяброў.

Аднойчы нават
сварка на парозе, дзе два бляклыя сфінксы
з шэрага цэменту,

відаць, і цяпер стаяць. Потым,

у лепшай частцы Бронкса,
мальберт, крывізны ліній, што маюць сведчыць

пра повязь
нязбыўную з роднай прыродай і г. д.

Бо прырода адпомсціць:
цела адольвае душу, па хайвэі лімфы імчаць клеткі,
бронхі
высыхаюць, і лекар вымаўляе слова па-грэцку, што нас

у ахвяру прыносіць броўнаўскаму руху,
шчолаку, кіслаце.

Шмат аблокаў, граніт вільготны, шэрае горла вады.
Гэта не рэкі цякуць у нікуды. Янот,
падпоўзшы да гаража,
пастуковае пыскаю ў брамку, вавёрка ззяе сярод ігліцы.
Калі я гляджу на першы запалены ліхтар,
то пра цемру амаль
не думаю. Сэрца ўпарта, як кулачок немаўляці,
лупіць па тым, што не ўмее назваць.

На галінках лістота,
мурашы працуюць, у люстэрку зіхціць
флакон з фарбай,
без рамаў старэюць трапецыі, кісці рук, зоркі,
ёй адной дарагія. Гэта ўсё ўжо было даўно. Сорам
і ўбоства цела, кашаль, смурод выдзяленняў няўмольны,
устылае жаданне, каб гэтаму як найхутчэй
прыйшоў канец,
абьякавыя мінакі. Даруй мне за цішыню ў слухаўцы.

2000

Каля азёрнага ланцуга

(Prie ežeryno)

Адчыніш дзверы – і ўсё вернецца на месцы:

ля прычала параходзік, елкі і туі.

Старой, што корміць качак, ледзьве не столькі гадоў,
колькі Лені

Рыфеншталь¹. Каштаны, што яшчэ не распусціліся
каля ўзгорка, маладзейшыя, ды, магчыма, у веку
яе фільмаў. Светла, вільготна. Вожык у леташнім лісці
ці то невядома чья душа. Мёртвая вада разам з жывою
запаўняе раўніну. Цэльсій і Фарэнгейт абяцаюць
дзень веснавы, цень ахінае мінуўшчыну
(і цяпершчыну таксама), першыя ясныя тыдні
паліруюць масты ў гэтым мірным кутку Еўропы
паміж Ванзэе й Потсдамам – там, дзе шмат чаго
адбылося, ды нічога, пэўна, ужо не адбудзецца.
Каторы ўжо дзень бачым аблезлую варону: у садзе,
раз-пораз на даху. Старажытныя людзі казалі б,

¹ Лені Рыфеншталь (1902–2003) – аўтарка дакумен-
тальна-пастановачных фільмаў, у якіх услаўляўся гітле-
раўскі рэжым. Верш пісаўся, калі яна яшчэ была жы-
вая.

што яе ўпартасць – прароцтва. Шугануўшы з гушчэчы
дрэваў, яна скача з адной папярэчыны антэны
на другую, а бок у яе адсвечвае,

як вадкі метал пад шклом
тэрмометра. Мы не здольныя ўцяміць,
што кажучь гэтыя рыскі. Можа, гэта пачатак агоніі?
Мінуўшчына не яснее, ды ўсё ж такі спрабуе
нешта сказаць. Можа, варона ведае больш пра нас
і пра бруд гісторыі, чым мы ведаем самі.
Пра што яна хоча сабою нагадаць? Пра чорныя фоты,
навушнікі чорныя, чорныя подпісы пад паперамі,
застылую зрэнку бяззбройнага, бот арыштанта,
баул уцекача? Наўрад ці. Гэта мы помнім і так,
і гэта мудрасці не дадае. Птушка пазначае
сабою толькі ўпартасць і цярплівасць.
Прасі, і іх дадуць таксама й табе як дарунак.

2003

*Дыктатар*¹

(*Diktatorius*)

На фабрыцы, за кратамі, на троне быў ён селянінам.
Вучыў мякіну аддзяляць ад збожжа.

Ўмеў запрэгчы пару
валоў упартых. Клопат гэтакі бывае добрым дарам
жывёле свойскай ды прыладам;

стымулам – для чалавека.

Саломай, бізуном. Ён ведаў, як яму службыць павінны
сябры ды ворагі. Стлуміў усё благое й небяспеку,

жыць загадаў на новы лад. Яго тэатры забаўлялі.

Як да яго прыходзіць пачалі і прызнавацца проста
ў правінах, тут яму ўжо не ставала сцэны ды падмосткаў,
Ён з мarmуру ды яшмы ўзвёў

на месцы сметніц вавілоны –

сабор Пятра, Ўэстмінстэр, Нотр-Дам

маглі змясціцца ў зале,

¹ У вершы, створаным па матывах і пэўным чынам на ўзор вядомага верша «Смерць тырана» амерыканскага паэта У. Х. Одэна, апісваецца палац, падобны да таго, які быў пабудаваны ў Бухарэсце на загад камуністычнага дыктатара Нікалае Чаўшэску, расстралянага пасля рэвалюцыі 1989 г. у Румыніі.

што з плітаў выклалі пустых: каб сілуэт той, на балконе
з’явіўшыся, бы клічнік, разглядаць мог,

як натоўп шалее –

і стукачы, й даяркі – проста на вялізнай плошчы,
на Елісейскіх тых палях (узору роўных у сваёй раскошы,
і нават больш маштабных, хоць зусім і не ў Парыжы).
Ды ўсё пайшло не так. Ён пахаваны ў іншым Элізеі,
пад слоём глебы, у пякельнай спёцы,

пад пахілым крыжам

і зоркаю чырвонай (каб грахі багі абодва адпусцілі).
Над насыпам вунь сцяг відаць у колерах дзяржаўных
і штучныя вярціні, бы раз’явіўшы раты цікаўна,
у небагатым сціплым згуртаваліся фаянсе.
Лісток і словы «Дзякуй за свабоду», бо сабе зманілі б
усе, банальна кажучы яму на гэтак: *sic transit*.

Далей там – пліты мёртвыя, парэпанья карты-вокны.
Нібыта на канверце, цэнзарам ускрытым, плямка клею,
бляск неба жорсткага. Сталіца плакаць жа не ўмее.
Працятыя склерозам трубы. Беспрацоўе, шмат бязладу.
Мільёны без прытулку (ён яшчэ забараніў спароны),
сабакі валацужныя паўсюль.

Тут так і доўжацца Каляды

з тае пары, калі скрываўленым брызентам яго цела
накрылі й засыпалі чарназёмам вечка дамавіны.

Да смерці верыў ён: яго ў вяках абагаўляць павінны
ўсе людзі. Там варона ткнецца,

дзе жабрацкі шум таполяў.

Шкаляр яго імя ў падручніку захлопнуў смела
і не ўзгадае болей.

2009

(Atokvėpis užtruko neilgai...)

Нібыта вечны, нам здаваўся перадых
па ўсім тым гараванні і няладзе:
сябры, ўздыхнуўшы ад турбот сваіх,
чыталі вершы й гаманілі ў садзе.

Дух мудрасці над школамі ўзышоў,
плыло гучанне флейты пад калоны,
на плошчах не сціхаў гул кірмашоў,
туды прыправы везлі галеоны.

Нас цешылі мазаік прыгажосць,
пладоў раскоша, што пад сонцам спела,
ды змрочныя прарокі нам, як ёсць,
адны казалі праўду, зразумела.

Ў пакоі сталь грукоча. Ў вышыні –
цямрэча, булькатанне мора.
Хай згасне свечка. Дзверы зачыні:
Калігула за імі ды паморак.

2014

Пейзаж з Паліфэмам

(Peizažas su Polifemu)

Тут у бурай гары – прорвы й пячоры гулкія.
Лёд сцяжыну закуў. Восень ваду ўскалыхвае.
Краявід, як сляпы, нашыя ловіць воклічы –
Вушы, нерваў вузлы, мозг яго, нібы ў волата.

Не падманвай свой лёс, цешся днём і прасоленай
Стужкай пены: адплыў на пячынках пазначаны.
Вецер лісце сарве, ўзбурыць травы ды вогнішча –
На вяршыні хрыбта вочнай ямай чарнеючы.

Праясненне нябёс. Бог зрушыў мапу зорную.
Ноч лістапада, ўсцяж бляск яе мельхіёравы.
Леанідаў паток б'е ў гарады аскепкамi:
Ў смерць у іх ззянні мкнуць разам яры з пратокамі.

2014

Працэс беатыфікацыі (*Beatifikacijos procesas*)

Мала што вядома пра апошні перыяд яе жыцця. Не жыве шмат сведак, іншыя – самыя важныя, можа – памерлі адразу ж пасля вайны. Ды й яшчэ канспірацыя. Ага, зімовы веладром. У кантэйнерах з-пад смецця удалося вынесці чацвёрта дзетак (разам іх было дзвесце). У інтэрнаце, які яна колісь стварыла, знаходзілі харч і пасцелю уцекачы з няволі. У маленькай друкарні рабілі фальшывыя паперы, што сведчылі: прадаўнік належыць да годнае расы. Наглядчыкі, зрэшты, прыняць суцяшэнне зрэчас дазвалялі асуджаным на смерць (жэст традыцыйны, адно ў гэтай акрузе не скасаваны, бо гаўляйтэр з сям’і каталікоў паходзіў). Як сведчаць крыніцы, у камеры яна неяк загаварыла з маладою дзяўчынай, а тая адрэзала: «Што вы тут плявузгаеце? Ніякага бога няма. Бо калі б існаваў ён, то вывеў бы мяне з вязніцы». Яна й сама уцяміла, што Бог у вырве ад бомбы спачывае, ляжыць у яме з куляю ў скроні, гніе пад лішаймі ў тундры.

Таму яна скінула сутану. Парупілася, каб нявольніца
крыху ахінула галаву, спадніцу, пантофлі.
Сама села на сенніку, адварнуўшыся ад дзвярэй.
Турэмны вартаўнік, які з'явіўся праз хвілю,
павёў да варотаў чорную постаць: яна баязліва
ступала па сцежцы. Ніхто дакументаў не спраўджаў.

Жанчыну ўратаваную мы знайшлі запозна крыху.
Яна пражыла шмат гадоў. Тулілася ў кватэры побач
з чыгункай.

Пад вокнамі штодня грукаталі платформы,
у бронхі дым прабіраўся. Пазніўся дажджлівы ранак.
Яна таропка хадзіла на працу па ходніку
між бруднага лісця. Да горада гадзіна,
машынка ў канторы, што напачатку
давала заробак, ды збанкрутавала праз крызіс.
Кантораў тых многа. Штараз пры канцы месяца
бянтэжаць сумы рахункаў. Сям'і не стала –
дакладней то сям'я й не была. Прыёмная дачка хутка
з'ехала з дому й нічога не пісала. На патэльні
сквірчэлі жаўткі. Штовечар
люстэрка выяўляла новыя зморшчынкі,
друзлыя грудзі,
і вены фіялетавага выскоквалі.

Самотнасць і распад цела.

Сваё, зрэшты, рабіў і алкаголь.

Як даўней, яна машынальна малявала вусны.

Начамі раз-пораз сніла турму, удзень
прыгадваць не хацела, пазней і зусім не помніла
з прычыны Альцгеймера (папраўдзе, тое быў паратунак).
Напэўна, нехта спытае: ці варта было за гэткі лёс –
адзін з многіх тысяч, падобны да шэлега
ці маркі паштовай з невыразным малюнкам –
такую плаціць цану?

Не ведаем мы, як памерла манашка. Можа,
у газавай камеры, можа, ад ін'екцыі фенолу.
Грахі яе лёгка пералічыць. Мела маладосць,
нібы ў Марыі Магдалены. Дзеці без шляху ў жыццё.
Без догматаў вершы. Імшы ёй бывала й замнога,
яна няспынна курыла «Жытан», што не пасуе
сутане. Адно толькі зразумела:
яна не пытала ў сябе, ці варта плаціць тую цану.
Таксама й як не пытаецца Той,
Каго яна прыйшла замяніць ненадоўга.

2014

На ўскраіне сталіцы

(Sostinés pakraštyje)

Сонца раніць небасхіл, над вільчаком

шум вечаровых хмарах,
над тванню птушкі. Азерца стульваецца ў віры
пад ценямі. Удалечы безаблічны прагал прадмесця,
якога тады не было. На дзядоўніку гнайнікі. Суквецці
чапляюцца за рукаў. Вакол плябаніі пышны крапіўнік,
а стары святар ужо не жыве. На ўзгор’і

круглая скрынка храма,
пабудаваная ў краі, дзе зазнае паразу не адно паўстанне.
Ядро ў шкарлупіне неба, наструненая ратонда, бязгучны
зваротак. Віно ды хлеб ты каштаваў шмат дзесяцігоддзяў
у іншых краінах, за тысячы міляў. Цяпер вы сустрэліся,
накоратка, а разам. Дазволу не было мець надзею на гэта.
Кранаецца ўзору купала ў трупехлай агароджы

хрыплы шум
арганаў сціпрых, дыханне ад расцягвання мяхоў цяжкое
і голас, што паўтарае радкі. Пясчынкай, не ператворанай
яшчэ ў пярліну, яны коцяцца.

Яны будуць жыць адно ў памяці,

пакуль жыве колькі сучаснікаў.

Ты штораду ў сябе пытаеш: ці ёсць прастора, дзе тыя гукі
ніколі не знікаюць? Што ж, неўзабаве
ты ўведаеш гэта.

2016

(Su kuprine išsprūdeš iš metro...)

Для Эры К.

З заплечнікама выслізгваю з метро,
Пах смецця й водарасцяў адчуваю.
Вада за каланадай моцна хлешча.
Даўней сфінкс не стаяў на набярэжнай,
І дзякуй Богу. Тымі туманамі
У маладосці дыхаў я шторання.
Тут колісь фізік жыў. Пазней на поўнач
Ён пераехаў у прадмесце (трэба
Больш за гадзіну трэсціся ў трамвай).
Паэт нярэдка да яго завітваў.
Былі турэмныя навіны, вершы,
Начынне прыгарэлае, звон чаркі.
Пад пыльнай лямпай, у старым жытле,
Бывала, я чакаў адну красуню.

Зірні на фатаграфію. Пагорак
Між верасоў, на перашыйку, дзе
Парогі рэк ля бункераў. Да мора
Хінуцца шхеры з беспрытульнага
Граніту фінскага. За даляглядам
Наўпоблізь горад, пакараны смерцю
Калісьці. У Нептунавы ўладанні
Падводная прыступка. Па той бок
За вежамі малюецца дзяржава,

Якую мы не здольныя ўявіць.
Мы ведаем: ужо ў нас часу вобмаль,
Вяртаемся, жартуючы натужна,
І ў студні, у двары на пяць паверхаў,
Збірае ціша травеньскія ночы.

Чаго мы прагнем? З памяці глыбіняў
Якіх цяпер вылушчваецца рэха?
Што насычае пустату, і дзе
Злучаюцца ў адно расстанняў ніткі?
Дзе мы памром? Нябеснае жыццё
Які анёл нам ходнікам даставіць?
Чаму сплываюць з неба ў цемры
Віяланчэлі, арфы ды габоі?

Пяці завулкаў вузел. Тут гады
Правёў я тыя. Быццам пазнаю
І падваротню з заблукалай коткай,
Што каркам ціснецца тугім да муру.
Ў латку грукочуць дажджавыя кроплі.
За скрыжаваннем падгніла таполя.
Радзее ноч. Кранае водбліск вогні
Іржавы, ды ўсё ж гулкі дах бляшаны.
Канал сцюдзёны за сто крокаў. Фортка.
У гарадскім звычайным спалучэнні –
Галінаў бель і чарната каменя.
Мы не адны. У дым сыходзіць свет,
Ад польмя – над каланадай след.

2017

ЗМЕСТ

*** (За пісьмы, магістралі ды сцяжынкі...)	
<i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	5
<i>Ahenos pontos. Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	6
*** (Ах, красавіцкі пульс з бяды налётам!..)	
<i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	7
*** (Так і буду, а потым знікну...)	<i>Пераклад</i>
<i>Лявона Баршчэўскага</i>	8
<i>Верш пра памяць. Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	9
*** (распасцёршы белы выбух пялёсткаў...)	
<i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	11
<i>Верш пра сяброў. Пераклад Андрэя Хадановіча</i>	12
*** (Абрыс дзвярэй, вада і крэсла...)	<i>Пераклад</i>
<i>Алега Мінкіна</i>	15
*** (Як ззяе небасхіл, як паліць вочы сквар...).	
<i>Пераклад Андрэя Хадановіча</i>	16
<i>Размова ўзімку. Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	17
<i>Паўтор з варыяцыямі. Пераклад Алеся Разанава</i>	20
<i>Адзінаццаты спеў. Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	22
<i>Два вершы пра каханне. Пераклад Андрэя</i>	
<i>Хадановіча</i>	26
<i>Сестына. Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	29
<i>Nel mezzo del cammin di nostra vita. Пераклад</i>	
<i>Андрэя Хадановіча</i>	31
<i>Музей у Хобарце. Пераклад Алега Мінкіна</i>	33

Дзень Падзякі. <i>Пераклад Андрэя Хадановіча</i>	36
*** (У самым ліпені ў Парыжы пуста...)	
<i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	38
Берлінскае метро. Станцыя «Галешэс Тор».	
<i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	41
*** (За мяжой кантынента і часу мяжой...).	
<i>Пераклад Андрэя Хадановіча</i>	43
Шарамецьева, 1977. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	44
East Rock. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	46
Інструкцыя. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	49
Вуліца Пестэля. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	54
*** (У зале душнай траскаціць праектар...)	
<i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	57
Убачанае з-за прысадаў. <i>Пераклад</i>	
<i>Лявона Баршчэўскага</i>	59
*** (Я ведаю адно: ён пройдзе...).	
<i>Пераклад</i>	
<i>Лявона Баршчэўскага</i>	61
«Las Meninas». <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	63
У інстытуцкім парку. <i>Пераклад Лявона</i>	
<i>Баршчэўскага</i>	64
Дэсантнік. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	67
Нараджэнне немаўляці. <i>Пераклад Лявона</i>	
<i>Баршчэўскага</i>	71
Каментар. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	74
У адным порце Новай Англіі. <i>Пераклад Лявона</i>	
<i>Баршчэўскага</i>	76
Зарэчча. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	77

Старэйшаму паэту. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	79
Выдмы ў Уотэрміле. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	82
Эмігрантка. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	84
Каля азёрнага ланцуга. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	90
Дыктатар. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	92
*** (Нібыта вечны, нам здаваўся перадых...)	
<i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	95
Пейзаж з Паліфэмам. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага</i>	96
Працэс беатыфікацыі. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага і Віңука Вячоркі</i>	97
На ўскраіне сталіцы. <i>Пераклад Лявона Баршчэўскага і Віңука Вячоркі</i>	100
*** (З заплечнікам выслізгваю з метро...).	
<i>Пераклад Лявона Баршчэўскага і Віңука Вячоркі</i> ...	101

У серыі «Паэты планеты», акрамя выбраных вешшаў
Томаса Вянцавалы, таксама ёсць у продажы зборнікі такіх паэтаў, як:

Сапфо	Шандар Петэфі
Франчэска Петрарка	Міхай Эмінэску
П'ер дэ Рансар	Ўільям Батлер Ейтс
Ўільям Шэкспір	Эмілі Дыкінсан
Ёган Вольфганг Гётэ	Алесь Разанаў
Габрыэла Містраль	Мацуа Басё
Умар Хаям	Сяргій Жадан
Шарль Бадлер	Геарг Тракль
Райнэр Марыя Рыльке	Рабіндранат Тагор
Фрыдрых Гельдэрлін	Сэсар Вальеха
Генрых Гайнэ	Сігб'ёрн Обстфельдэч
Гіём Апаалінэр	Нікалоз Бараташвілі
Эдгар По	Томас Стэрнз Эльёт
Федэрыка Гарсія Лорка	Фрыдрых Шылер
Джон Кітс	Умбэрта Саба
Рыгор Барадулін	Арцюр Рэмбо
Дзімча Дэбляянаў	Візма Бэлшавіца
Гай Валерыі Катул	Марк Валерыі Марцыял
Яраслаў Вырхліцкі	Ўолт Ўітмэн
Ян Каханоўскі	Юсцінас Марцінкявічус
Катры Вала	Мікола Зэраў
Канстандзінас Кавафіс	Адам Міцкевіч
Барыс Пастарнак	Эдыт Сёдэргран
Аляксандр Чакс	Ду Фу
Хуан Рамон Хіменэс	Бгартрыгары
Юлі Таўбін	Эрлінг Кітэльсен
Хаім Нахман Бялік	Ўільям Блэйк
Баляслаў Лесьмян	Уладзімір Маякоўскі

Па пытаннях набыцця кніг
серыі «Паэты планеты» звяртайцеся:
paety.planety@gmail.com
Тэл./факс (17) 221.48.71, маб. (29) 623.35.65.

Вянцлава, Т.

В99 Выбраныя вершы / Томас Вянцлава; пер. з літоўскай. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2019. — 108 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0053-7.

Томас Вянцлава (нар. у 1937) – на сёння самы вядомы ў свеце паэт з ліку тых, што пішуць па-літоўску. У 1960–1970-х гг. быў актыўным удзельнікам дысідэнцкага руху ў савецкай імперыі, уваходзіў у літоўскую Хельсінкскую групу, за што быў арыштаваны і ў 1977 г. высланы з СССР. Цяпер зноў жыве на радзіме. Быў добра знаёмы з паэтамі-нобелеўскімі лаўрэатамі Чэславам Мілашам, Шэймусам Хіні, Іосіфам Бродскім.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

УДК 821.172-1

ББК 84(4Лит)-5

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Томас Вянцава

ВЫБРАННЫЯ ВЕРШЫ

Карэктар *Вінуук Вячорка*
Дызайн *Марціна Русеўскага*
Адказны за выпуск *Зміцер Колас*

Ⓜ

Падпісана ў друк 02.04.2019. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 3,00. Ум. друк. арк. 3,38.

Наклад 250 асобнікаў. Заказ № .

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас*.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220023, Мінск.